

Asia: VN/13118/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotoutumisen edistämistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto säästöjen toteuttamistavoista

Kuntien kotoutumisen edistämisen tehtäviä on välttämätöntä vähentää, jos rahoitusta leikataan. Lausuntopyyntöä kunnille esitetyt tehtävien kevennykset ovat kuitenkin liian vähäisiä suhteessa leikkauksiin, eivätkä välttämättä kohdistu tehtäviin, jotka riittävästi säästäisivät kuntien resursseja. Esityksen mukaan kunnille jäisi edelleen laajoja vastuita kotoutumisen edistämässä, erityisesti kotoutujille suunnattujen palveluiden osalta.

Rahoituksen vähentäminen heikentää entisestään kuntien mahdollisuuksia järjestää pakolaistaustaisille henkilöille riittäviä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita, ja edistää nopeampaa kotoutumista ja työllistymistä, mitä uusi kotoutumislaki edellyttää. Lisäksi pitkäjänteinen kotoutumisen kehittäminen kunnissa vaarantuu. Laadukkaat palvelut ja pakolaisten sujuva vastaanotto edellyttävät kuitenkin kunnilta taloudellisia resursseja.

Lausunto laskennalliseen korvaukseen kohdistuvasta leikkauksesta (ml ns. korvausasetus)

Rahoituksen leikkausten ajoitus on todella huono, sillä kunnat ovat jo suunnitelleet ensi vuoden taloutensa ja valmistautuvat kotoutumislain tuomiin uusiin tehtäviin. Laskennallisen korvauksen tasoon kohdistuvat vähennykset ovat määrällisesti suuria, ja astuvat voimaan nopeasti ilman siirtymäaikaa. Jatkossa kunnille alle 7-vuotiaista maksettava laskennallinen korvaus vähenisi 66% nykyisestä tasosta, ja 7-vuotta täyttäneistä korvaustaso vähenisi 23%. Näissä ei ole huomioitu tulkitsemiseen varattua korvausta eikä laskennallisen lisäosan aiheuttamisperusteista korvausta. Näin suuret vähennykset vaikuttavat väistämättä kuntien suunniteltuihin toimintoihin.

Kuten muistiossa todetaan, leikkausten vaikutukset kohdistuvat eniten niihin kuntiin, joissa asuu paljon korvausten piirissä olevia pakolaistaustaisia henkilöitä. Tämä tilanne koskee Rovaniemeä,

missä pakolaistaustaisia henkilöitä asuu kuntaan muuttaneina enemmän kuin koskaan aikaisemmin ja paikkakunnalla toimii kaksi vastaanottokeskusta, josta kuntaan muuttaa uusia asukkaita. Leikkauksilla on arvioitu olevan suuri vaikutus kaupungin käytössä olevaan rahoitukseen jatkossa. Kaupungin tehtävänä on kuitenkin tukea kuntalaisten kotoutumista, ja työllistymistä parhaansa mukaan, mutta tähän tehtävään tarvitaan riittävä rahoitus.

Laskennallisen korvaustason leikkauksia tulisi tarkastella suhteessa jo tehtyihin leikkauksiin, ja huomioida niiden kokonaisvaikutus rahoitukseen, jota kunnalla on käytettävissään tulevina vuosina kotoutumista ja työllistymistä edistäviin tehtäviin. Leikkauksia on jo kohdistettu kotoutumiskorvausten korvausajan kestoon ja tulkitsemisesta maksettaviin korvauksiin, eikä laskennallisen korvauksen lisäosaan arvioitu rahoitus riitä monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestämiseen. Lisäksi leikkauksia on tehty kuntien työllisyyspalveluiden valtionosuusrahoituksiin, ja kuntien vastuuta työttömyysetuuksien ja toimeentulotuen rahoituksesta lisätään. Tämä tarkoittaa, että kuntien kotoutumista ja työllisyyttä edistäviin tehtäviin jää kokonaisuudessaan huomattavasti vähemmän resursseja kuin on suunniteltuja tehtäviä.

Lausunto kumottaviksi esitetyistä pykälistä (normin purku)

-

Lausunto kevennettävistä tehtävistä (normin purku)

Kunnille esitetyt tehtävien kevennykset ovat liian vähäisiä suhteessa leikkauksiin, eivätkä ne kohdistu välttämättä tehtäviin, jotka riittävästi säästäisivät kuntien resursseja. Sen sijaan kevennyksiä kohdistuu vähemmän kotoutuja-asiakkaille suunnattuihin palveluihin, jotka sitovat eniten kuntien resursseja. Uusi kotoutumislaki sisältää myös palveluita, joiden karsiminen voisi välittömästi keventää kuntien tehtäviä ja rahoituspaineita.

Esimerkiksi monikielinen yhteiskuntaorientaatio on kunnille uusi tehtävä, jonka velvoittavuuden poistaminen keventäisi merkittävästi kuntien työtaakkaa. Lisäksi kuntien toinen uusi tehtävä edistää kotihoidontukea saavien vanhempien kotoutumista tulisi harkita poistettavan, koska sen toiminnan vaikuttavuudesta ei ole selkeää näyttöä suhteessa käytettyihin resursseihin.

Monialaisen palvelutarpeen arvioinnin ja kotoutumissuunnitelman poistaminen eivät vähennä kuntien tarvitsemia resursseja. Monialainen yhteistyö koskee vain pientä osaa asiakkaita, ja lisäksi kuntien ja työllisyysalueiden on joka tapauksessa hoidettavat molemmat tehtävät huomioiden kotoutujan kokonaistilanne. Monialaisen yhteistyövelvoitteen poistaminen hyvinvointialueelta voi kuitenkin heikentää kotoutujan mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan monialaisia palveluita.

Sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden saaminen voi olla jo nykyisin haastavaa, jos kotoutujan palvelutarpeita arvioidaan sosiaalihuollon sijasta kotoutumisen tuen tarpeina. Tällöin vastuu asiakkaan kotoutumisen edistämisestä jää kunnille, joilla ei yksin ole resursseja monialaiseen

toimintaan. Monialainen yhteistyö on kuitenkin välttämätöntä asiakkaan tilanteen edistämiseksi. Hyvinvointialueen sitoutuminen tähän monialaiseen yhteistyöhön voi olla haastavaa, jos se ei ole lakisääteinen tehtävä.

Mäensivu Sanna
Rovaniemen kaupunki - Rovaniemen kaupunki, elinvoimapalvelut;
työllisyys- ja kotoutumispalvelut